

WWW.SHAFQNA.COM

موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی

نشست آنلاین

تاثیر آزادسازی نرخ ارز در بخش دام و طیور

سخنران:

دکتر فاطمه پاسبان

عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان خراسان رضوی

اعضای پنل:

دکتر سعید دشتی

معاون امور آب، کشاورزی و منابع طبیعی سازمان برنامه و بودجه کشور

دکتر امید گیلان پور

عضو هیئت علمی موسسه پژوهش‌های برنامه‌ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه روستایی

تلفن تماس: ۰۲۱ - ۲۲۸۰۲۷۰۶

لینک ورود: <https://imps.ac.ir/meeting>

دوشنبه ۱۹ دی ۱۴۰۱

ساعت ۱۴ الی ۱۷

نشست به صورت آنلاین برگزار می‌شود. لطفاً برای ورود به نشست، مرورگر سیستم خود را بروز رسانی نمایید.

تاثیر آزادسازی نرخ ارز بر بخش دام و طیور

ارائه کننده
فاطمه پاسبان
۱۴۰۱/۱۰/۱۹

عضو هیات علمی مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان خراسان رضوی

بیان مساله و هدف و چستی

بخش کشاورزی علاوه بر **متغیرهای درون بخشی از متغیرهای کلان** نیز تاثیر می‌پذیرد که یکی از آنها نرخ ارز می‌باشد. نرخ ارز بر متغیرهای بخش کشاورزی و کسب و کارهای آن در زنجیره ارزش محصول (تولید، تجارت، بازار، رفاه) تاثیرگذار است. با توجه به آزادسازی نرخ ارز از نهاده‌های دامی در ۱۹ اردیبهشت ماه ۱۴۰۱ با عنوان "جراحی اقتصادی" با هدف حذف رانت و فساد حاصل از دریافت ارز ۴۲۰۰ تومانی و افزایش رفاه مردم به اجرا گذاشته شد. حال پس از گذشت ۸ ماه به نظر می‌رسد فرصت مناسبی باشد تا این سیاست نقد و تحلیل شود و راهکارهایی برای کاهش آثار منفی و تقویت آثار مثبت لحاظ شود.

آثار اقتصادی و اجتماعی آزادسازی نرخ ارز بر بخش دام و طیور چیست؟

مکانیزم و نحوه اثرگذاری چیست؟

چه سیاستها و راهبردهایی برای کاهش اثرات منفی پیشنهاد می‌شود؟ (چه باید کرد؟)

نیاز به تحلیل
سیستم برای هر
محصول و
فعالیت

جراحی اقتصادی را با توجه به مفهوم جراحی در پزشکی: یعنی چندین پزشک حادثی ابتدا تشخیص می‌دهند جراحی ضرورت دارد با توجه به شرایط بیمار. مرحله بعد آمادگی بیمار برای جراحی سخت است که شامل کنترل و پایش مستمر علایم بیمار و مشاوره با پزشکان دیگر است. سپس زمان مناسب جراحی با توجه به آمادگی جسمی و روحی بیمار مشخص می‌شود. جراحی با وسایل پزشکی مناسب و روزآمد صورت می‌گیرد. بعد از عمل جراحی، مراقبت و نظارت و کنترل مستمر توسط پزشک انجام می‌شود. گاهی نیاز به پرستار هم هست. یک جراحی سخت الزامات لازم را طلب می‌کند و آمادگی تیم جراحی حادثی و بیمار را لازم دارد. آیا برای جراحی اقتصادی فرآیندها چنین بود؟

هشدارها

چینشده

- نرخ فقر به میزان قابل توجهی کاهش می‌یابد؛ از ۱۳/۶ درصد به ۶/۱ درصد.
- مهار قاچاق اقلام غذایی به کشورهای همسایه
- کاهش رانت و فساد
- باعث افزایش قیمت سایر کالاها و تورم نمی‌شود
- و

- هشدار اقتصاددانان
- افزایش تورم
- زمان نامناسب اجرا
- به صورت تدریجی برای یک کالا و ...
- بدون اصلاح ساختاری اشتباه است (تورم، کسری بودجه، و ...)
- وعده‌هایی که عملی نمی‌شود و بی‌اعتمادی مردم را به دنبال دارد و
- نارضایتی مردم و

- ۱- پیش بینی افزایش جمعیت جهان در سال ۲۰۵۰ به ۹/۷ میلیارد نفر و نیاز به افزایش ۶۰ درصد غذا
- ۲- در سال ۲۰۲۰ نزدیک به ۶۹۰ میلیون نفر - یا ۹/۸ درصد از جمعیت جهان - گرسنه هستند، که در مدت پنج سال تقریباً ۶۰ میلیون نفر افزایش داشته است.
- ۳- پیش بینی می شود تحت الگوی مصرف مواد غذایی فعلی، هزینه های مربوط به رژیم غذایی به بیش از ۱/۳ تریلیون دلار در سال ۲۰۳۰ بالغ شود.
- ۴- هزینه اجتماعی مربوط به رژیم غذایی فعلی (انتشار گازهای گلخانه ای) تا سال ۲۰۳۰ بیش از ۷/۱ تریلیون دلار در سال تخمین زده شده است.
- ۵- پیش بینی شده با گرم شدن هوا و تغییر در الگوی بارش، احتمال کاهش غذای جهانی به میزان ۱۰ درصد در سال ۲۰۳۰ میلادی و بیشتر از ۲۰ درصد در سال ۲۰۵۰ میلادی وجود دارد.
- ۶- حوادث شدید آب و هوایی - عمدتاً خشکسالی - یکی از عوامل اصلی بحران غذا در ۲۳ کشور با بیش از ۳۹ میلیون نفر در سال ۲۰۱۷ بوده که باعث ناامنی غذایی و نیاز به کمک فوری غذا شده است.
- ۷- پیش بینی می شود به دلیل تغییر در الگوی بارش، قیمت غذا در جهان بین ۳ تا ۸۴ درصد در سال ۲۰۵۰ افزایش یابد.
- ۸- با وقوع بحرانهای مختلف همانند کووید ۱۹ امنیت غذایی به خطر می افتد. "برنامه جهانی غذا" بر آورد می کند که تا پایان سال ۲۰۲۰ حدود ۱۳۰ میلیون نفر دیگر در شرایط بحرانی و اضطراری غذا قرار خواهند گرفت.

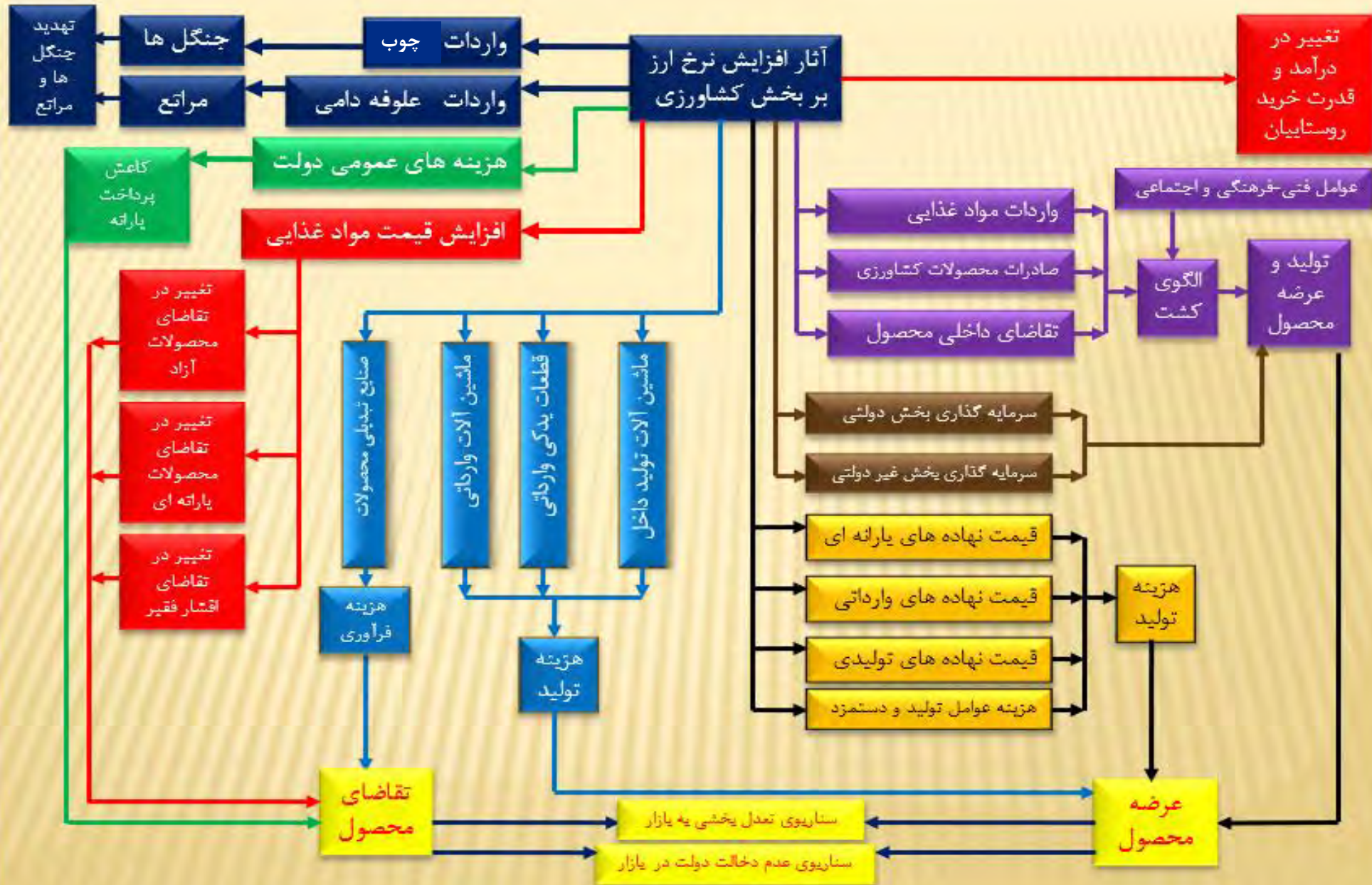
آثار مستقیم و غیر مستقیم ارز بر اقتصاد کلان و اقتصاد کشاورزی

آثار مستقیم

- ۱- بالا رفتن قیمت نهاده و تجهیزات و ماشین آلات وارداتی بخش کشاورزی و کسب و کارهای مرتبط با فعالیتهای بخش کشاورزی
- ۲- افزایش قیمت محصولات خام و فرآوری وارداتی بخش کشاورزی و افزایش قیمت آن
- ۳- تاثیر بر بهره‌وری، سرمایه‌گذاری، الگوی کشت، الگوی تجارت، الگو و رفتار مصرفی و رفاه
- ۳- دسترسی سخت به فناوری و دانش و نهاده‌های استاندارد و با کیفیت
- ۴- افزایش هزینه‌های معاملاتی بازارهای خارجی
- ۵- افزایش تورم تولیدی بخش و به صرفه اقتصادی نبودن فعالیتها
- ۶- کاهش بودجه‌های عمرانی و توسعه‌ای دولت در بخش کشاورزی
- ۷- نارضایتی فعالان بخش کشاورزی و کسب و کارهای آن
- ۸- ایجاد فضای نااطمینانی و کاهش انگیزه سرمایه‌گذاری در بخش

آثار غیر مستقیم

- ظهور تورم واقعی و روانی و شکل‌گیری انتظارات تورمی (شوک تورمی)
- عدم اعتماد جامعه به کارآمدی سیاست‌های پولی و مالی کشور و همراه نشدن با سیاستها و خنثی نمودن آن
- تقابل صاحبان قدرت و ثروت داخلی برای کسب منافع بیشتر و برهم‌زدگی بازارهای اقتصادی
- فروپاشی تدریجی امید اجتماعی در سطح جامعه و از بین رفتن انگیزه‌ها
- کاهش سرمایه اجتماعی و افزایش هزینه‌ها در اقتصاد
- افزایش هزینه‌های معاملاتی و اقتصاد پنهان و بازار سیاه
- افزایش ریسک اقتصادی
- کاهش قدرت خرید واقعی مردم و گسترش فقر
- تهدید امنیت غذایی و غذای سالم (دسترسی و توانایی)

الگوی مفهومی آثار افزایش نرخ ارز بر بخش کشاورزی

افزایش قیمت دلار

اثر مستقیم

اثر غیر مستقیم

عدم تقارن

افزایش قیمت نهاده های وارداتی

افزایش قیمت ماشین آلات و تجهیزات

افزایش قیمت خام و فرآوری محصولات وارداتی

افزایش قیمت فناوری و دانش وارداتی

تورم تولیدی و افزایش هزینه ها

افزایش صادرات

کاهش واردات

کاهش سرمایه گذاری

کاهش تولید

کاهش مصرف و تقاضا

کالای وارداتی و قطعات وارداتی

افزایش قیمت

بررسیهای مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی نیز نشان می‌دهد که به ازای هر ۱۰ درصد افزایش در نرخ ارز، شاخص قیمت تولیدکننده در اقتصاد ایران، به طور میانگین، به میزان یک درصد افزایش خواهد یافت و لذا انتظار می‌رود به افزایش شاخص قیمت مصرف‌کننده منجر شود. برآورد مرکز پژوهش‌ها در این خصوص نیز نشان می‌دهد که رشد ۲ درصدی تورم به ازای هر ۱۰ درصد افزایش نرخ ارز اتفاق می‌افتد.

مطالعات بسیاری نشان می‌دهد که نرخ ارز بر قیمت محصولات کشاورزی اثر دارد و رابطه مستقیم است. این اثر پایدار است. (شمس الدینی و همکاران، ۱۴۰۰ - طاهری و همکاران، ۱۴۰۰ و ...)

الگوی مفهومی آثار افزایش نرخ ارز بر قیمت

وقایع تاریخی مهم در طی دوره ۱۳۸۷ تا ۱۴۰۱

در تحلیل داده‌های دوره مورد مطالعه توجه به رویدادهای تاریخی، ضرورت می‌یابد. تحلیل جزیره ای به توصیه راهبردی و سیاستی منجر نمی‌شود.

تحریم اسفند ۱۳۸۷ تا برجام (سال ۹۴)

هدفمندی یارانه ها از ۲۸ آذر ۱۳۸۹

شوگ ارزی سال ۹۱ (۹۲ درصد افزایش)

دوره برجام از تصویب برجام (۹۴/۴/۲۹) تا خروج آمریکا از برجام (۹۷/۲/۱۸)

اعلام خروج آمریکا از برجام در ۱۳ اردیبهشت ۱۳۹۷ و اعلام برنامه اعمال تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا علیه

ایران در دو مقطع ۱۵ مرداد ۱۳۹۷ و ۱۳ آبان ۱۳۹۷

شوگ ارزی سال ۱۳۹۷: از ابتدای سال در فروردین ماه با رشد ۸ درصدی شروع شد که در مرداد ماه

بیشترین افزایش را با ۲۶ درصد تغییرات مثبت تجربه نموده است.

جراحی اقتصادی از ۱۹ اردیبهشت سال ۱۴۰۱

جداسازی سهم هر یک از عوامل درون بخشی و برون بخشی بر متغیرهای مورد نظر نیازمند آمار و اطلاعات مورد نیاز و روزآمد و مدل سازی سیستمی و تحلیل های اقتصاد رفتاری است.

تجربه تاریخی افزایش نرخ ارز

تجربه تاریخی افزایش شدید نرخ ارز در اقتصاد ایران در چه سالهایی بوده است؟

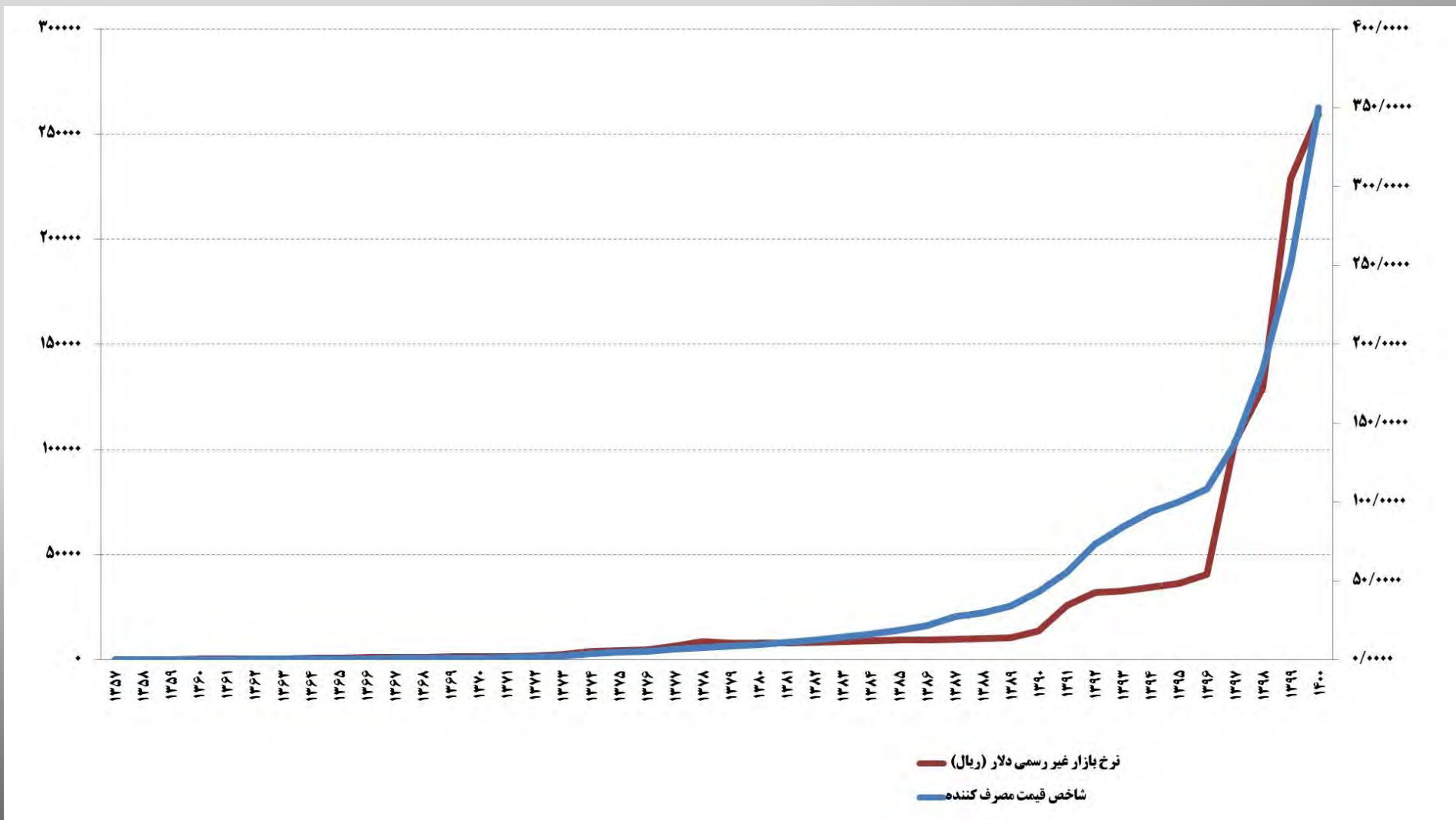
قیمت دلار آزاد به ریال

سال	قیمت دلار آزاد	میزان تغییرات	درصد تغییرات
۵۷	۱۰۰	۴۱	۴۰
۷۳	۲۶۳۵	۸۲۹	۴۶
۷۴	۴۰۳۶	۱۴۰۱	۵۳
۹۰	۱۳۵۶۸	۲۹۶۷	۲۸
۹۱	۲۶۰۵۹	۱۲۴۹۱	۹۲
۹۷	۹۱۵۸۳	۵۱۱۳۰	۱۲۶

قیمت دلار رسمی به ریال

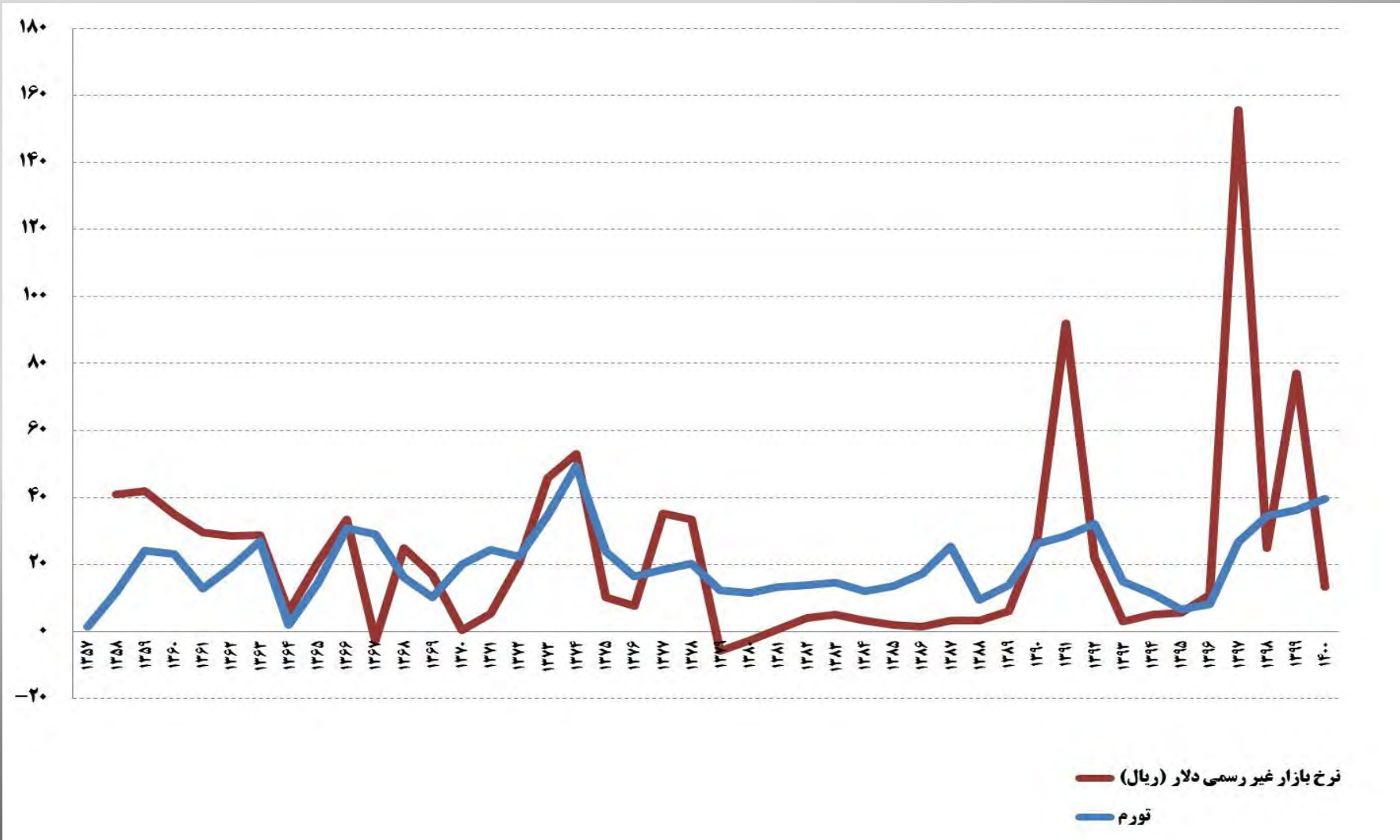
سال	قیمت دلار رسمی	میزان تغییرات	درصد تغییرات
۷۱	۱۴۵۹	۱۳۹۱	۲۰۵۱
۸۱	۷۹۵۸	۶۲۰۳	۳۵۳
۹۲	۲۱۲۵۳	۸۹۹۳	۷۳
۹۳	۲۶۵۰۹	۵۲۵۶	۲۵
۹۷	۴۱۹۲۱	۷۷۰۷	۲۳

نرخ ارز و تورم

افزایش شدید نرخ تورم در سالهای ۱۳۹۷ به بعد ۲۷ تا ۴۰ درصد. تورم شدید امکان موفقیت هر طرحی را با مشکل مواجه می سازد. نیازمند توجه سیاستگذاران پولی به علل تورم و در نهایت کنترل آن برای رسیدن به شرایط با ثبات از منظر تورم است.

نرخ ارز و تورم

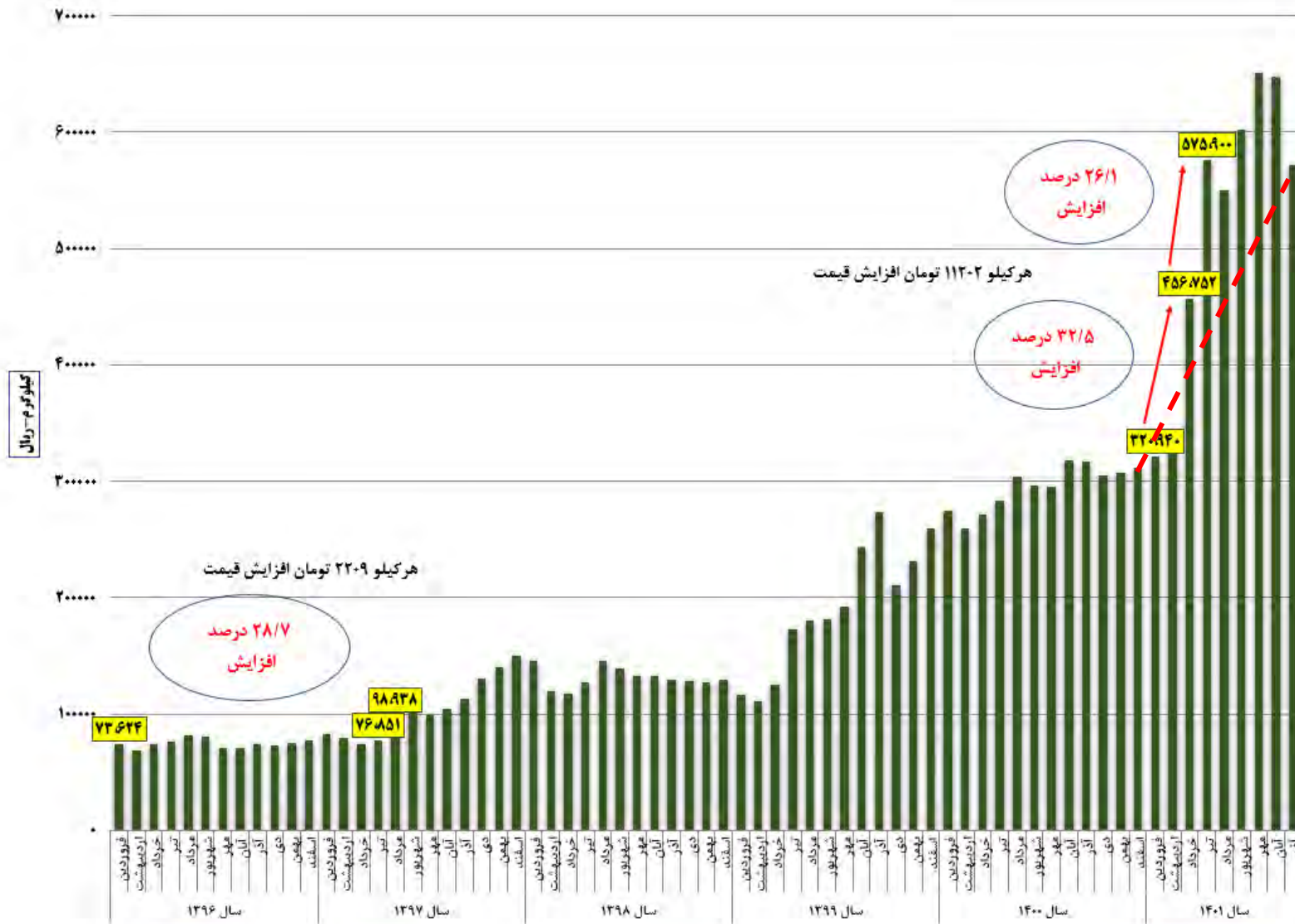
رابطه بین نرخ ارز و تورم وجود دارد. در مطالعات بسیاری این رابطه دو سویه است. بنابراین مدیریت کارآمد پولی و ارزی هماهنگ را طلب می نماید.

آمارها چه می گویند؟

در چه وضعیت و شرایطی "جراحی اقتصادی" پیاده سازی شد و بعد از آن آمارها چه تغییری نمودند؟

روند قیمت گوشت مرغ در مناطق شهری کشور

تفاوت قیمت	نسبت	آذرماه ۱۴۰۱ نسبت به
۴۹۷۸۴	۷/۸	فروردین ماه ۱۳۹۶
۲۵۴۷۸	۱/۸	آذرماه ۱۴۰۰
۲۹۸۱۷	۲/۱	آذرماه ۱۳۹۹
۴۴۲۵۳	۴/۴	آذرماه ۱۳۹۸
۴۵۸۹۶	۵/۱	آذرماه ۱۳۹۷

قیمت آذرماه هر کیلو ۵۷۱۴۶ تومان

در آذر سال ۱۴۰۱ نسبت به مدت مشابه سال قبل برای یک خانواده ۴ نفره با مصرف ۱۳ کیلوگرم گوشت مرغ در حدود ۳۴۰ هزار تومان افزایش هزینه خرید مرغ برای یک ماه اتفاق افتاده است.

پرچام

تخریب

کووید ۱۹

جراحی اقتصادی

ماخذ: مرکز آمار ایران - قیمت برخی اقلام غذایی در مناطق شهری کشور

ماخذ سرانه مصرف: مرکز آمار ایران، گزارش برآورد مصرف کالاهای اساسی در کشور

روند قیمت گوشت مرغ در مناطق شهری کشور

تاریخ	قیمت هر کیلو گوشت مرغ	درصد تغییرات	
۱۴۰۰	بهمن	۳۰۶۷۸۷	۰/۹
	اسفند	۳۱۰۴۷۴	۱/۲
۱۴۰۱	فروردین	۳۲۰۹۴۰	۳/۴
	اردیبهشت	۳۴۴۷۳۴	۷/۴
	خرداد	۴۵۶۷۵۲	۳۲/۵
	تیر	۵۷۵۹۰۰	۲۶/۱
	مرداد	۵۴۹۸۸۴	-۴/۵
	شهریور	۶۰۱۲۹۰	۹/۳
	مهر	۶۵۰۵۴۵	۸/۲
	آبان	۶۴۷۵۶۸	-۰/۵
	آذر	۵۷۱۴۶۰	-۱۱/۸

در شرایط روند افزایشی قیمت، سیاست آزاد سازی اتفاق افتاده است.

روند افزایشی قیمت گوشت مرغ ادامه داشته تا اینکه در خرداد ماه ۳۲/۵ درصد به قیمت گوشت و تیر ماه ۲۶/۱ درصد اضافه شده که در حدود ۲۳۱۱۷ تومان به قیمت گوشت اضافه شده است. پایه قیمت گوشت مرغ افزایش یافته به طوری که دیگر به قیمت اردیبهشت بازگشت نداشته است.

درصد تغییر قیمت گوشت مرغ در آبان و آذر کاهشی است اما صرف توجه به درصد، بدون توجه به تفاوت قیمت، تفسیر گمراه کننده است.

روند تاریخی قیمت گوشت مرغ در ساختار اقتصادی و سیاسی کلان کشور و صنعت مورد نظر هیچگاه برگشت به گذشته قبل از اجرای هر نوع سیاست یا بحران را نشان نمی دهد.

بنابراین ضرورت دارد قبل از تصمیم سازی با ابزارهای تحلیل سیستمی آثار و پیامدها احصاء شده و با رجوع به فعالان اقتصادی بخش و کارشناسان مرتبط و گفتمان با آنها از تجربه گذشته استفاده نمود و بهترین بسته سیاستی را ارائه نمود.

روند مصرف سرانه گوشت پرندگان

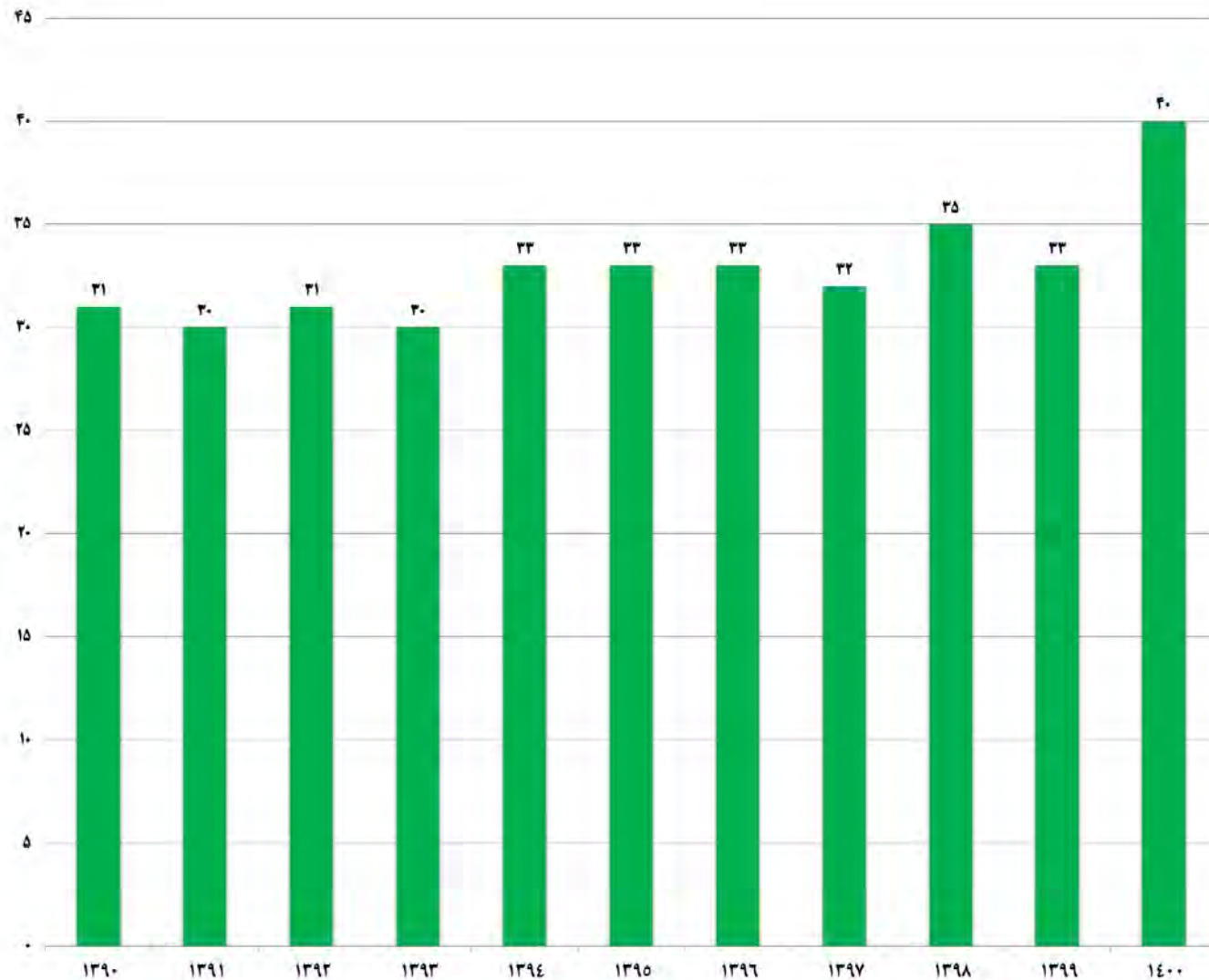
روند افزایشی مصرف سرانه گوشت پرندگان (کیلوگرم) قابل ملاحظه است .

سوال : این افزایش به چه دلایلی است ؟ و سهم هر دلیل چیست ؟ آیا این روند بر اساس استانداردهای تغذیه ای روند مطلوبی است ؟ و

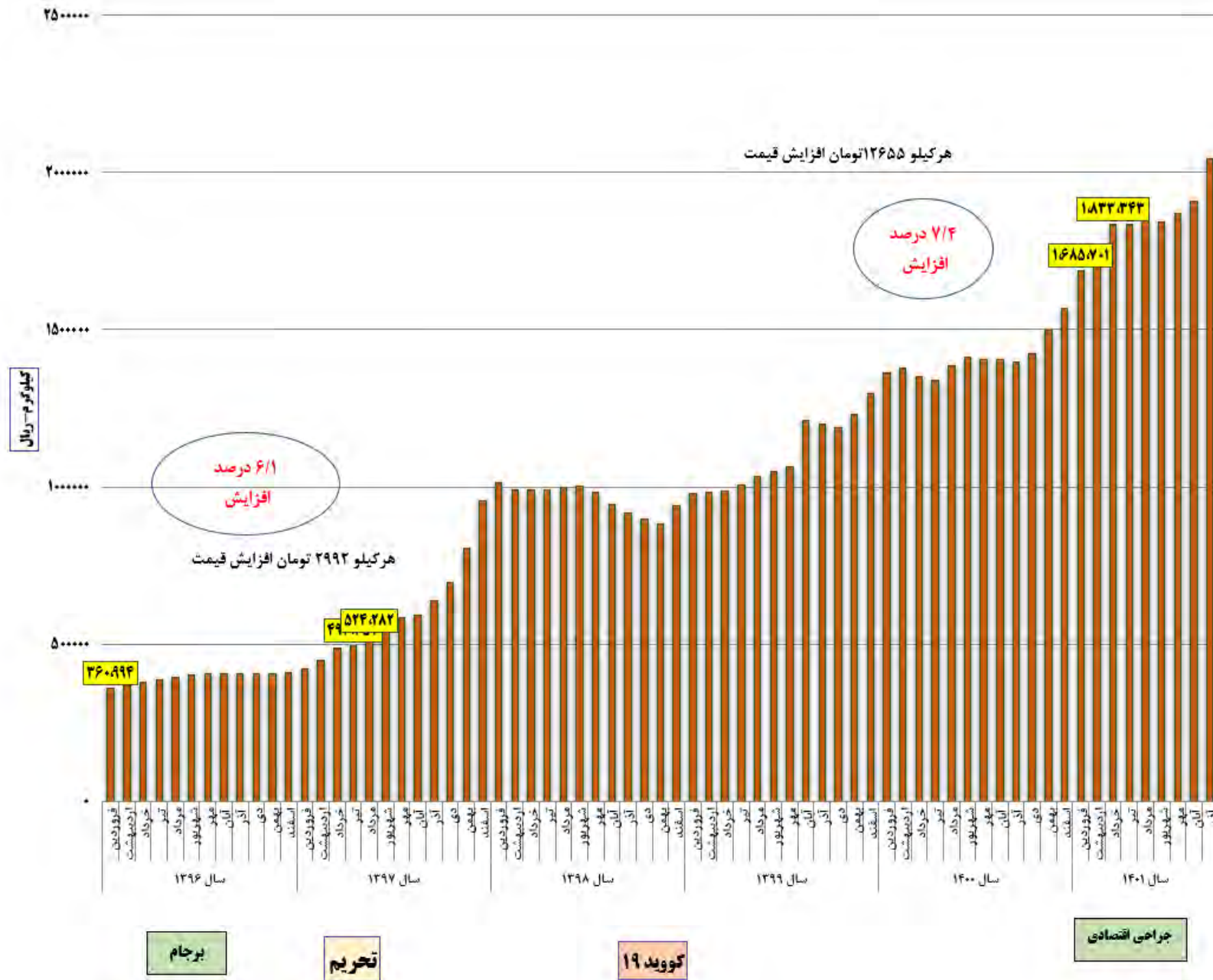
افزایش قیمت غذای جانشین (کشش جانشینی)، قدرت خرید واقعی خانوار (کشش در آمدی) ، تغییر سلیقه و ذائقه، افزایش دانش سلامت خانوار و کدامیک ؟ و به چه میزان بر مصرف تاثیر داشته است ؟

اگر به دنبال سبب غذایی مطلوب برای خانوار باشیم لازم و ضروری است به سوالات گوناگونی از دیدگاه مصرف ، پاسخ دهیم .

در این میان مصرف سبز هم قابل توجه است مصرفی که به دنبال کاهش انتشار گازهای گلخانه های و دوستدار طبیعت باشد .

رند قیمت گوشت گوسفند در مناطق شهری کشور

تفاوت قیمت	نسبت	آذرماه ۱۴۰۱ نسبت به
۱۶۸۱۴۴	۵/۷	فروردین ماه ۱۳۹۶
۶۴۵۸۸	۱/۵	آذرماه ۱۴۰۰
۸۴۳۸۹	۱/۷	آذرماه ۱۳۹۹
۱۱۲۴۶۹	۲/۲	آذرماه ۱۳۹۸
۱۴۰۳۷۵	۳/۲	آذرماه ۱۳۹۷

قیمت آذرماه هر کیلو ۲۰۴۲۴۴ تومان

در آذر سال ۱۴۰۱ نسبت به مدت مشابه سال قبل برای یک خانواده ۴ نفره با مصرف ۲ کیلوگرم گوشت گوسفند در حدود ۱۳۰ هزار تومان افزایش هزینه خرید گوشت گوسفند برای یک ماه اتفاق افتاده است.

روند قیمت گوشت گوسفند در مناطق شهری کشور

تاریخ	قیمت هر کیلو گوشت گوسفند	درصد تغییرات	
۱۴۰۰	بهمن	۱۴۹۸۸۰۱	۵/۳
	اسفند	۱۵۶۷۲۵۲	۴/۶
۱۴۰۱	فروردین	۱۶۸۵۷۰۱	۷/۶
	اردیبهشت	۱۷۰۶۷۹۲	۱/۳
	خرداد	۱۸۳۳۳۴۳	۷/۴
	تیر	۱۸۳۳۹۶۰	۰/۰
	مرداد	۱۸۴۶۹۸۴	۰/۷
	شهریور	۱۸۴۱۶۶۴	-۰/۳
	مهر	۱۸۶۷۹۶۱	۱/۴
	آبان	۱۹۰۶۵۸۰	۲/۱
	آذر	۲۰۴۲۴۳۸	۷/۱

در شرایط روند افزایشی قیمت، سیاست آزاد سازی اتفاق افتاده است.

روند افزایشی قیمت گوشت گوسفند ادامه داشته تا اینکه در خرداد ماه ۷/۴ درصد به قیمت گوشت و تیر ماه نزدیک به صفر درصد اضافه شده که در حدود ۱۲۶۵۵ تومان به قیمت گوشت اضافه شده است. پایه قیمت گوشت گوسفند افزایش یافته به طوری که دیگر به قیمت اردیبهشت بازگشت نداشته است.

درصد تغییر قیمت گوشت گوسفند در آبان و آذر افزایشی شده است.

روند تاریخی قیمت گوشت گوسفند در ساختار اقتصادی و سیاسی کلان کشور و صنعت مورد نظر هیچگاه برگشت به گذشته قبل از اجرای هر نوع سیاست یا بحران را نشان نمی دهد.

بنابراین ضرورت دارد قبل از تصمیم سازی با ابزارهای تحلیل سیستمی آثار و پیامدها احصاء شده و با رجوع به فعالان اقتصادی بخش و کارشناسان مرتبط و گفت‌وگو با آنها از تجربه گذشته استفاده نمود و بهترین بسته سیاستی را ارائه نمود.

روند مصرف سرانه گوشت دام

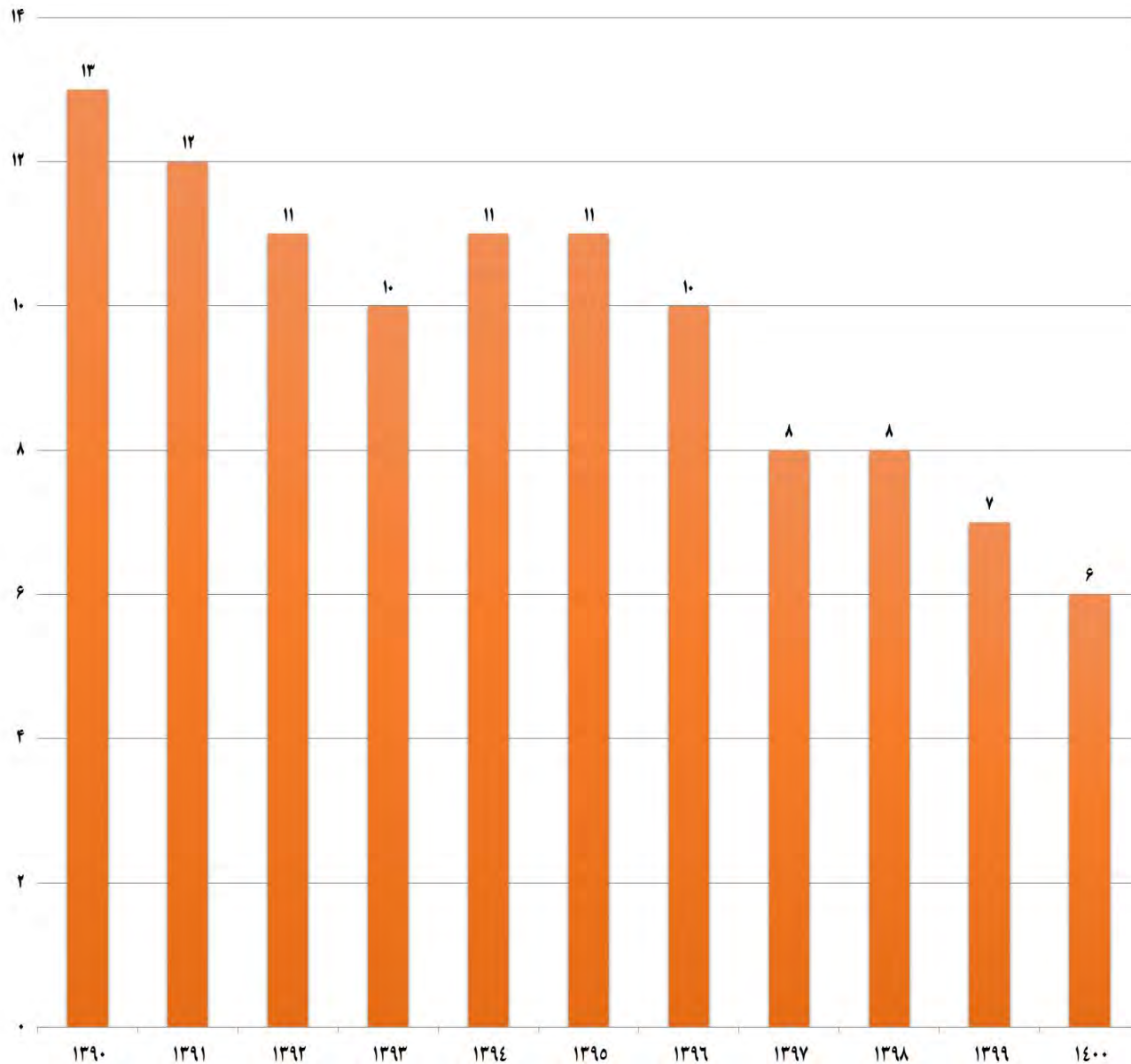
روند کاهشی مصرف سرانه گوشت دام (کیلوگرم) قابل ملاحظه است .

سوال : این کاهش به چه دلایلی است ؟ و سهم هر دلیل چیست ؟ آیا این روند بر اساس استانداردهای تغذیه ای روند مطلوبی است ؟ چه مواد غذایی جانشین "گوشت دام" شده است؟ و

افزایش قیمت غذا(کاهش قیمتی) ، کاهش قدرت خرید واقعی مردم(کاهش درآمدی) ، قیمت بالای جانشین (کاهش جانشینی)، افزایش دانش سلامت خانوار، تغییر سلیقه و ذائقه و کدامیک ؟ و به چه میزان بر مصرف تاثیر داشته است ؟

اگر به دنبال سبد غذایی مطلوب برای خانوار باشیم لازم و ضروری است به سوالات گوناگونی از دیدگاه مصرف ، پاسخ دهیم .

در این میان مصرف سبزی هم قابل توجه است مصرفی که به دنبال کاهش انتشار گازهای گلخانه های و دوستدار طبیعت باشد .

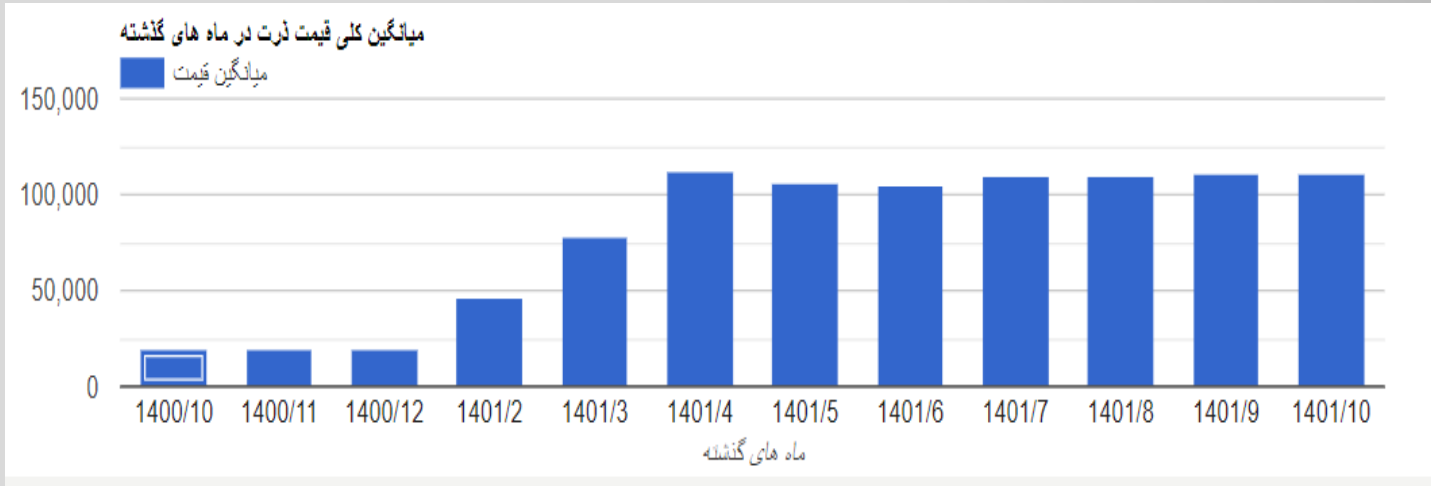

چرا تاکنون علیرغم اینکه اکثر سیاستهای "غذا" معطوف به حمایت از مصرف کننده می شود، منجر به قیمت پایین تر برای مصرف کننده نشده است؟ (سالم بودن غذا، کیفیت و استاندارد بالا و ...)

از بعد مصرف کننده

- ۱- توجه به جانشینی مواد غذایی در سیاستگذاری
- ۲- توجه به کشش بازار برای افزایش قیمت (حد حداکثر افزایش قیمت)
- ۳- روندا افزایشی قیمت مواد غذایی و کاهش قدرت واقعی خرید مردم هم از محل تورم کشور و هم گرانی سبد مصرفی خانوار (غذا و غیر غذا) باعث حذف یا کاهش مصرف مواد غذایی می شود و پدیده "شکم سیری" بدون توجه به ارزش غذایی استاندارد مورد نیاز خانوار را افزایش می دهد. پدیده فقر غذایی را افزایش می دهد و پیامدهای نامطلوبی برای سلامت انسان و توانمندی و بهره وری آنان فراهم می سازد.
- ۴- "وفور ویتروینی" غذا در بازار به معنی دسترسی فیزیکی و اقتصادی خانوار به غذا نیست بلکه به دلیل نداشتن قدرت خرید مردم است. برای آزمون می توان یک روز قیمت گوشت مرغ را ۲۰ هزار تومان اعلام نمود آنگاه میتوان رفتار مردم را مشاهده نمود. نیاز به تحلیل رفتاری مردم ضرورت دارد (اقتصاد رفتاری).
- ۴- توجه به علت ها به جای پرداختن به معلولها با رویکرد حکمرانی خوب تنها راه ثبات بخشیدن به بازار است. با دستور دادن یا نوشتن سیاست نمی توان مدیریت را راهبری نمود. ابزارهای تحلیلی مناسب، بانکهای اطلاعاتی روز آمد و تدوین مدل های سیستمی و شکل گیری کانونهای خردورزی جمعی در لوای حکمرانی خوب و تقویت سرمایه اجتماعی می تواند کلاف در هم تنیده سبد غذایی مطلوب را سروسامان بخشد.

برای تولید چه اتفاق افتاده است ؟

ذرت		
چند برابر	قیمت کیلوگرم به ریال	تاریخ
۵/۸	۱۹۰۵۰	دی ماه ۱۴۰۰
	۱۱۱۳۹۰	دی ماه ۱۴۰۱
۱/۷	۴۵۹۰۷	اردیبهشت ۱۴۰۱
	۷۷۸۰۰	خرداد ۱۴۰۱
۵/۴	۱۸۹۱۱	سال ۱۴۰۰
	۱۰۲۶۷۹	سال ۱۴۰۱

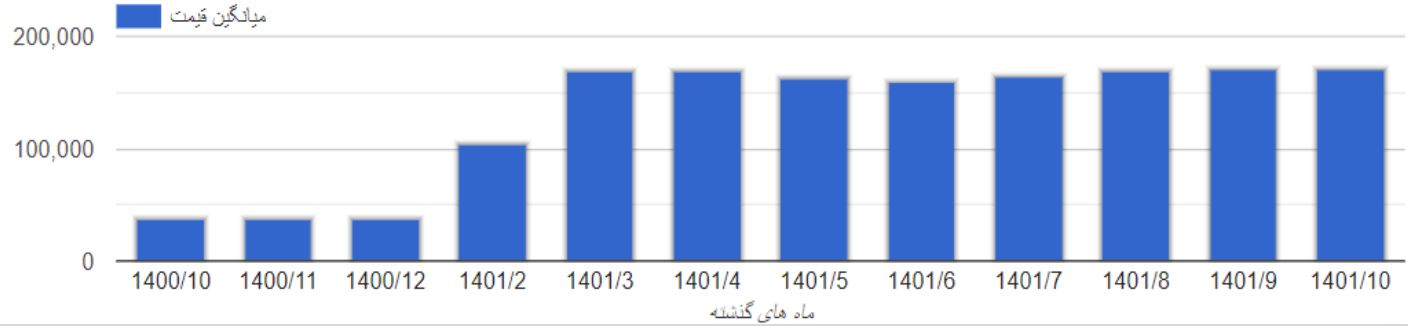

افزایش شدید قیمت ذرت که از نهاده های تولید بخش دام و طیور است ، چند پیامد را به دنبال داشته است :

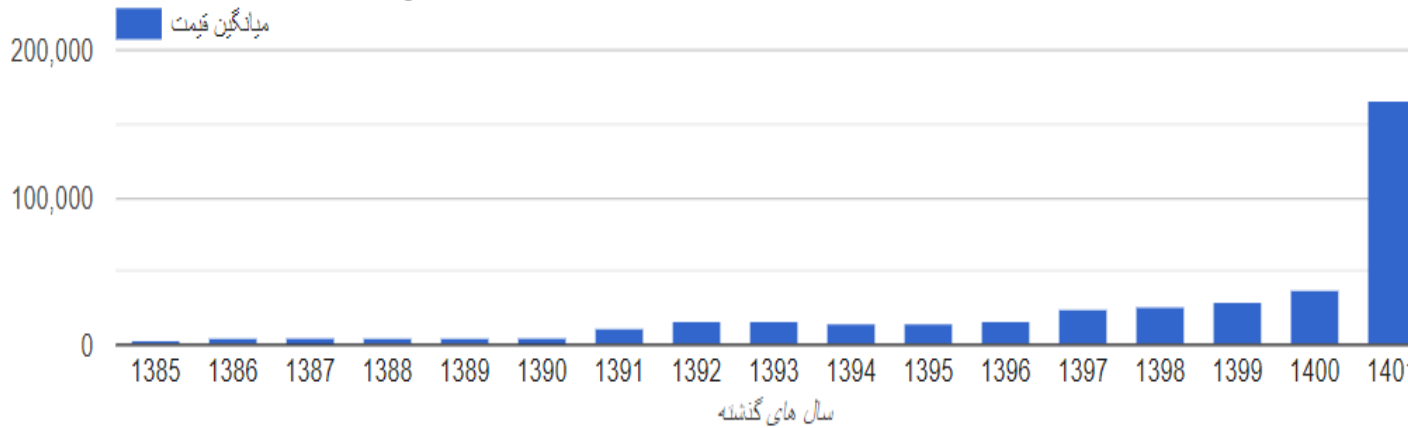
- ۱- افزایش قیمت تمام شده محصول
- ۲- افزایش سرمایه در گردش برای تامین خوراک دام و طیور
- ۳- افزایش تقاضا برای وام و اعتبار برای تامین خوراک دام و طیور
- ۴- وجود شکاف بین عرضه و تقاضای وام و اعتبار و کمبود عرضه

برای تولید چه اتفاق افتاده است ؟

میانگین کلی قیمت کنجاله سویا در ماه های گذشته

میانگین کلی قیمت کنجاله سویا در سال های گذشته

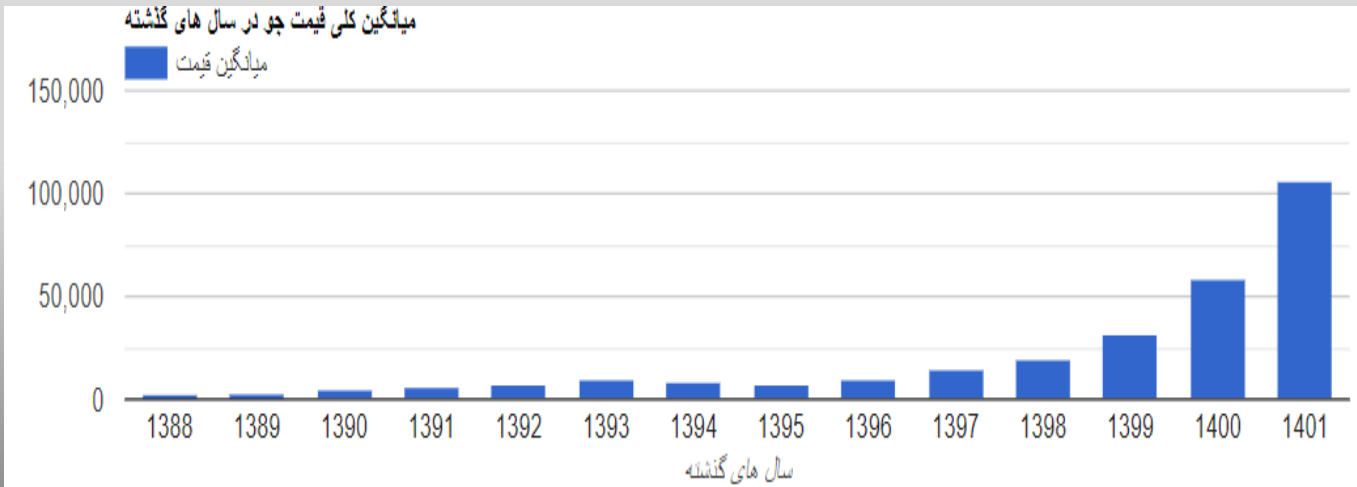
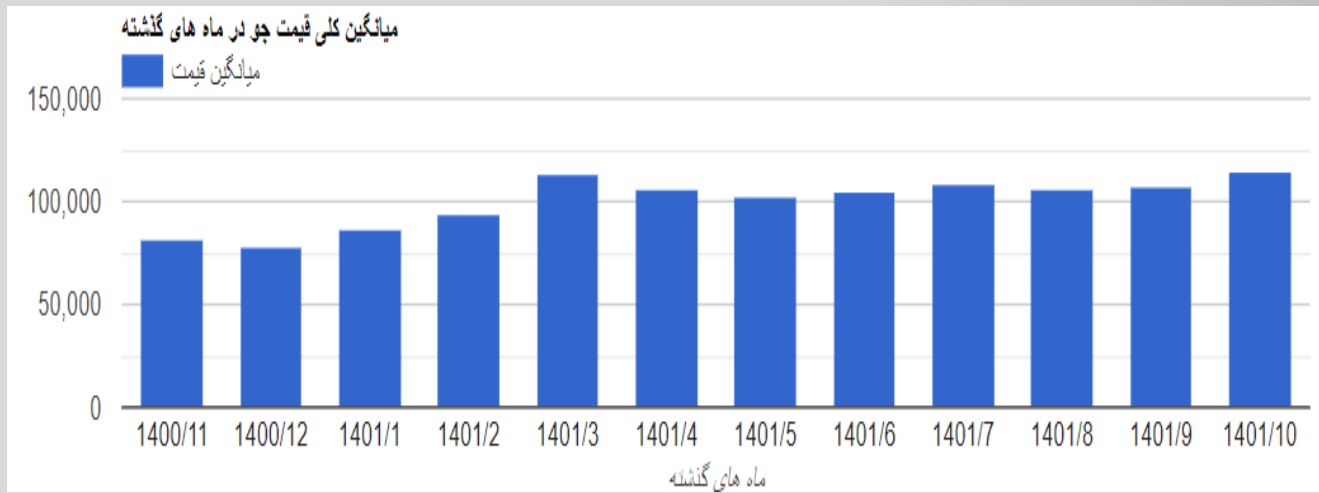
کنجاله سویا

چند برابر	قیمت کیلوگرم به ریال	تاریخ
۴/۶	۳۷۲۶۴	دی ماه ۱۴۰۰
	۱۷۰۴۲۵	دی ماه ۱۴۰۱
۱/۶	۱۰۴۶۷۲	اردیبهشت ۱۴۰۱
	۱۶۹۱۷۲	خرداد ۱۴۰۱
۴/۵	۳۶۸۴۴	سال ۱۴۰۰
	۱۶۵۹۰۳	سال ۱۴۰۱

افزایش شدید قیمت کنجاله سویا که از نهاده های تولید بخش دام و طیور است ، چند پیامد را به دنبال داشته است :

- ۱- افزایش قیمت تمام شده محصول
- ۲- افزایش سرمایه در گردش برای تامین خوراک دام و طیور
- ۳- افزایش تقاضا برای وام و اعتبار برای تامین خوراک دام و طیور
- ۴- وجود شکاف بین عرضه و تقاضای وام و اعتبار و کمبود عرضه

برای تولید چه اتفاق افتاده است ؟

جو		
چند برابر	قیمت کیلوگرم به ریال	تاریخ
۱/۴	۸۱۶۵۸	دی ماه ۱۴۰۰
	۱۱۴۹۱۰	دی ماه ۱۴۰۱
۱/۲	۹۳۸۸۷	اردیبهشت ۱۴۰۱
	۱۱۳۱۳۹	خرداد ۱۴۰۱
۱/۸	۵۸۰۹۷	سال ۱۴۰۰
	۱۰۵۸۹۴	سال ۱۴۰۱

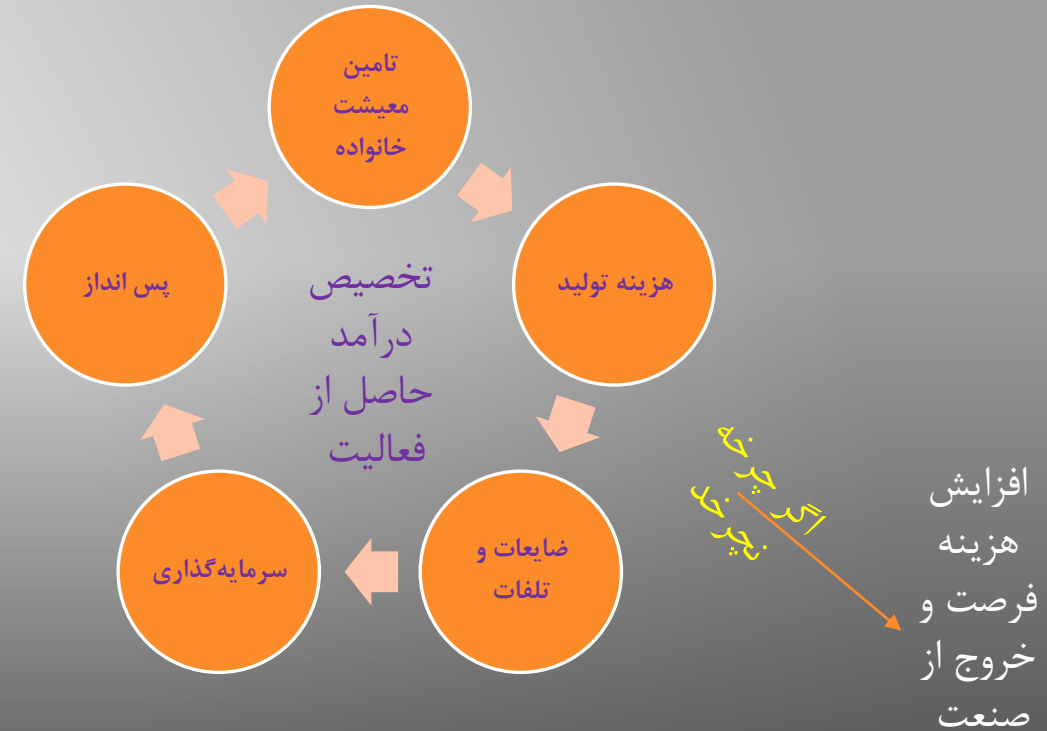
افزایش قیمت جو که از نهاده های تولید بخش دام و طیور است ، چند پیامد را به دنبال داشته است :

- ۱- افزایش قیمت تمام شده محصول
- ۲- افزایش سرمایه در گردش برای تامین خوراک دام و طیور
- ۳- افزایش تقاضا برای وام و اعتبار برای تامین خوراک دام و طیور
- ۴- وجود شکاف بین عرضه و تقاضای وام و اعتبار و کمبود عرضه

برای تولید چه اتفاق افتاده است ؟

۱- افزایش قیمت دام زنده سال ۱۴۰۱ نسبت به سال ۱۴۰۰ در حدود ۲۹ درصد رقم ۲۳ هزار تومان

۲- افزایش قیمت مرغ زنده سال ۱۴۰۱ نسبت به سال ۱۴۰۰ در حدود ۴۸ درصد رقم ۱۷ هزار تومان

قیمت نسبی: گوشت گوسفند به قیمت سکه بهار آزادی جدید

مقایسه قیمت نسبی محصولات کشاورزی با قیمت سایر محصولات تولیدی و دارایی حکایت از آن دارد که این اختلاف قیمتها به نفع سایر محصولات و دارایی هاست .

برای قیمت سکه بهار آزادی طرح جدید به قیمت یک کیلو گوشت مرغ در طی سالهای ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ حاکی از آن است که بایستی برای خرید یک سکه بهار آزادی گوشت مرغ بیشتری داد. به طوری که در سال ۱۳۹۶ برای خرید یک سکه بایستی ۱۷۹ کیلو گوشت مرغ داد و این رقم در سال ۱۴۰۰ برای خرید یک سکه به ۴۰۷ کیلو گوشت مرغ رسیده است .

با این شرایط قیمت نسبی در کشور که به نفع سوداگری است آیا تولید کننده بخش کشاورزی که عاقل اقتصادی است رفتار درآمدي خودش را تغییر نمی دهد؟ به عنوان مثال فروش زمین و مرغداری و ... و خرید سکه یا ارز؟ یا عدم تزریق و آوردن سرمایه به بخش کشاورزی و خرید زمین و خانه در شهر و ... و ...؟ در مطالعات میدانی به صراحت دامداران و مرغداران بیان می کردند که قیمت یک پراید از ۷ میلیون رسیده به ۲۰۰ میلیون اما گوشت خریداری شده از ما چند برابر شده؟ **به ما می گفتند حساب کنید**
....

سال	نسبت قیمت سکه بهار آزادی طرح جدید به یک کیلو گوشت مرغ
۱۳۹۶	۱۷۹
۱۳۹۷	۳۴۲
۱۳۹۸	۳۵۴
۱۳۹۹	۵۲۴
۱۴۰۰	۴۰۷

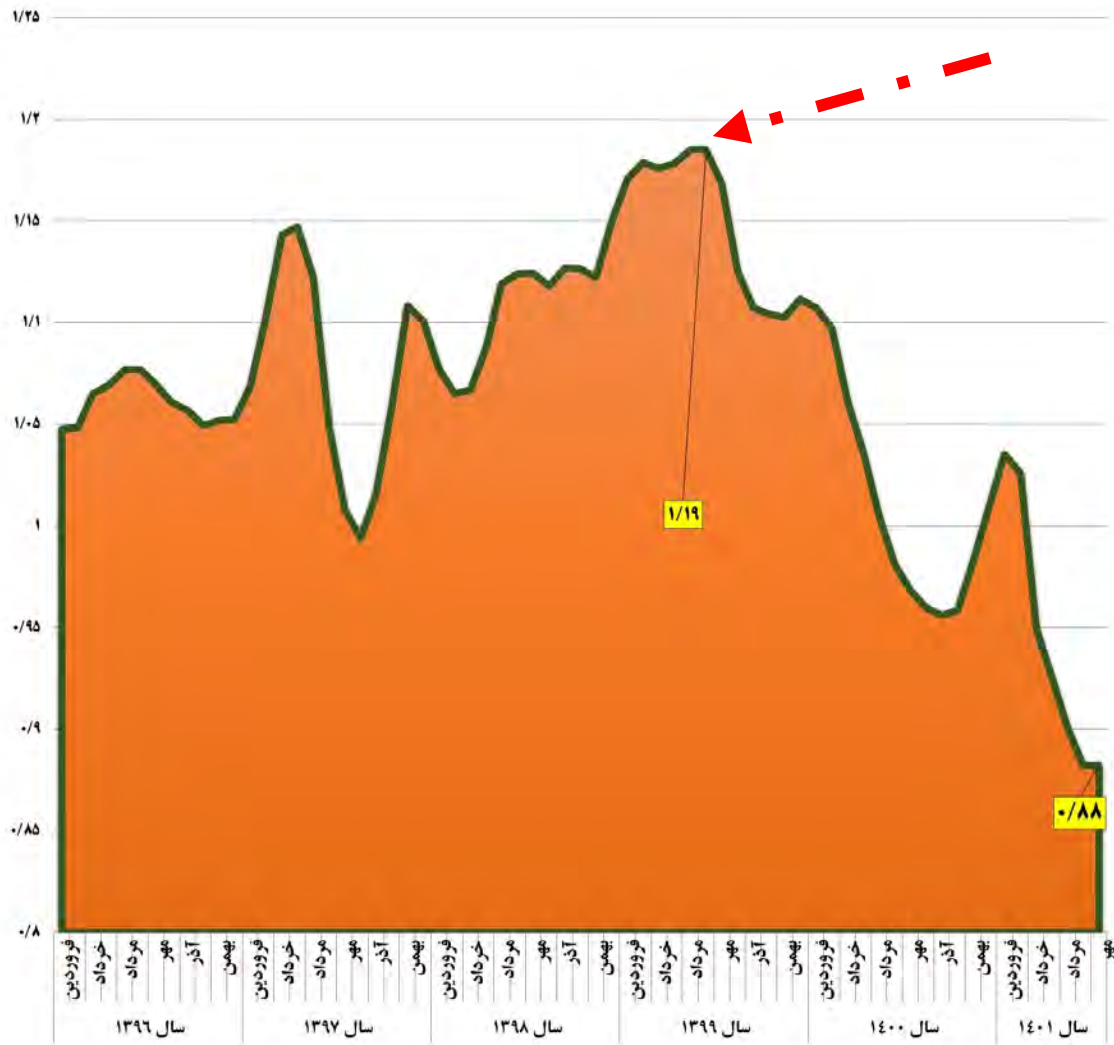
لزوم ورود به اقتصاد
رفتاری و تحقیقات آن

قیمت نسبی: گوشت گوسفند به گوشت گاو و گوساله

بیشترین قیمت نسبی گوشت گوسفند به گوشت گاو و گوساله در مرداد سال ۱۳۹۹ اتفاق افتاده است که در حدود ۱/۲ برابر بوده است. روند کاهشی قیمت نسبی گوشت گوسفند به گوشت گاو و گوساله مشاهده می شود.

برای گوشت گوسفند قیمت نسبی نسبت به گوشت مرغ و گوشت گاو و گوساله نزولی است به این معنا که هزینه فرصت تولید گوشت گوسفند در حال افزایش است و بر اساس شواهد موجود کاهش دام اتفاق افتاده است.

البته ضرورت دارد مطالعه جامع و سیستمی (مدلهای تعادل جزئی) برای بخش کشاورزی و محصولات کشاورزی جهت ترسیم مکانیزم و بازخورد روابط سیستمی انجام شود.

آیا سیاستهای حمایت از "تولید غذا" توانسته به بهره روی و کاهش هزینه تولید و در کنار آن غذای سالم کمک نماید؟ (امنیت غذایی)
بسته حمایتی از بازیگران زنجیره ارزش هر محصول چگونه بایستی تدوین شود ؟

از چه کسی حمایت شود و چرا؟ چگونه حمایت شود (بسته حمایتی) ؟ به چه میزان ؟ تعهد و مسوولیت دریافت کننده حمایت ؟

از بعد تولید کننده

- ۱- افزایش شدید هزینه تولید
- ۲- افزایش تورم شدید و کاهش قدرت خرید درآمد دامداران و مرغداران و به دنبال آن کاهش امکان پس انداز و سرمایه گذاری
- ۳- کاهش تقاضای بازار به دلیل کاهش قدرت خرید مردم
- ۴- نبود استراتژی صادرات برای هر محصول و پایبندی به آن و استفاده از ممنوعیت و محدودیت صادرات برای کنترل بازار (روزمرگی)
- ۵- نبود سیستم قیمت تمام شده حسابداری و اقتصادی در طول زنجیره ارزش به منظور تحلیل حساسیت ، میزان سود ، حاشیه سود و در نهایت تصمیم سازی و سیاستگذاری
- ۶- وجود حاشیه سود در بخش پس از تولید برای نمونه تفاوت ۳۳ درصد قیمت مرغ زنده با گوشت مرغ در بازار و نبود سیستمی برای پایش منطقی بودن قیمت تولید تا مصرف محصول: محاسبه هزینه های خدمات ، بسته بندی و سورتینگ ، فراوری ، ضایعات ، سود معقول بازیگر زنجیره ، ریسک و ...) **مقصر اصلی بازار واسطه ها: نگاه مقصربابی به جای ریشه یابی علت**
- ۶- ضعف در کارگروهی و جمعی و کاهش سرمایه اجتماعی برای زنجیره ای شدن شرکتها و بخش خصوصی
- ۷- توجه ناکافی به ذینفعان صنعت دام و طیور در تصمیم سازی ، سیاستگذاری ، اجر ، نظارت و کنترل و ارزیابی
- ۸- نبود اطمینان به سیاستهای دولت و اقدامات اجرایی (تاخیر زمانی در انجام قولها و وعده ها)
- ۹- توجه به علت ها به جای پرداختن به معلولها با رویکرد حکمرانی خوب تنها راه ثبات بخشیدن به بازار است. با دستور دادن یا نوشتن سیاست نمی توان مدیریت را راهبری نمود . ابزارهای تحلیلی مناسب ،بانکهای اطلاعاتی روز آمد و تدوین مدل های سیستمی و شکل گیری کانونهای خردورزی جمعی در لوای حکمرانی خوب و تقویت سرمایه اجتماعی می تواند کلاف در هم تنیده سبد غذایی مطلوب را سروسامان بخشد .

"جراحی اقتصادی"؟ پیامدها؟

آیا حمایت واقعی شده است؟ به چه میزان؟ (سنجش و محاسبه)

کدام مورد عملیاتی شده و به چه میزان؟ هدف چه بوده و عملکرد چه شده است؟

با توجه به ساختار تورمی بازار محصول و نهاده و تورم کشوری آیا استراتژی جبران پیامدهای نامطلوب و به تبع آن تدوین سیاستهای جبرانی به همین مقدار کفایت می کند؟

به چه میزان حمایت از تولید کننده شده است؟ به چه میزان مصرف کننده؟ به چه میزان سایر بازیگران زنجیره ارزش؟

مسیر درست چیست؟

- تولید قراردادی
- تامین سرمایه در گردش
- حمایت از کسب و کارها با ایجاد زنجیره های تولید و ارزش
- افزایش بهره وری در بخش دام و طیور (افزایش ضریب مکانیزاسیون)
- تهاتر نهاده با دام
- سهمیه خوراک
- ذخیره سازی و توزیع

در ارتباط با موافق بودن با اجرایی شدن آزادسازی نرخ ارز تقریبا هم موافق و هم مخالف وجود داشت .

افرادی که موافق بودند تکیه بر سه مورد ذیل داشتند :

- به دلیل حذف رانت در استفاده از نرخ ارز دولتی و مصرف آن در جای دیگر (پاسخ بیشتر)
- باعث کاهش دامداران غیر حرفه ای شده است .
- باعث انگیزه دامداران برای افزایش عملکرد در تولید از طریق فناوری و دانش روز شده است .

افرادی که موافق نبودند دلایل آنها به شرح ذیل می باشد :

- در زمان مناسب اجرا نشده است . کشور درگیر تحریم و تورم بود .
- به صورت پایلوت در یک استان اجرا نشد تا نقاط ضعف برطرف شود و بعد کل کشور انجام شود .
- سیاست یکسان برای همه مناطق تولیدی جواب نمی دهد بایستی بر حسب هر استان و منطقه سیاستگذاری شود .
- در خصوص آثار و پیامدهای آن پیش بینی و مطالعات آینده نگری نشده بود .
- سیاستها و اقداماتی که بعد از سیاست آزادسازی اعمال شد متناسب با آثار وارده به بخش دام و طیور نبود .
- باعث افزایش تخریب مرتع شده است . (پاسخ کمتر)
- باعث افزایش قیمت خوراک و نهادهای شده و مشکل سرمایه در گردش را موجب شده است.
- باعث فروش دام های مولد شده است.

چه پیامدهایی بعد از آزادسازی نرخ ارز برای بخش دام و طیور اتفاق افتاد؟

مصاحبه - مشاهدات میدانی -
نظرسنجی

در خصوص اینکه سیاست آزادسازی ارز چه آثار مثبتی می تواند به دنبال داشته باشد؟ پاسخ های ذیل ارائه شده است:

ایجاد تمایل به افزایش دانش و فناوری در بخش دام و طیور به منظور افزایش عملکرد (بیشترین پاسخ)

ایجاد تمایل به زنجیره ای شدن فعالیتهای بخش دام و طیور

افزایش تمایل به کشت علوفه و تولید خوراک دام و طیور در کشور

از دامداران و مرغداران سوال شد، کدامیک از کدام سیاستهای اتخاذ شده دولت توانستید استفاده کنید؟

دامدار کارت و هیچکدام .

دامدار کارت ۱۰۰ عدد گوسفند تازه زاییده به ازای هر راس ۳۰۰۰۰ تومان

سهمیه خوراک به ازای هر راس ۵ کیلو (یعنی نهاده ۵ روز را برای مصرف یک ماه دریافت میکردم).

تهاتر نهاده با دام بدلیل بد قولی دولت و عدم پرداخت و تحویل به موقع نهاده که گاهی چند ماه طول میکشید را انجام ندادم.

چه پیامدهایی بعد از آزادسازی نرخ ارز برای بخش دام و طیور اتفاق افتاد؟

مصاحبه - مشاهدات میدانی -
نظرسنجی

میزان مصرف گوشت پس از آزادسازی نرخ ارز چه تغییری داشته است :

عموما بر افزایش مصرف گوشت مرغ و کاهش مصرف گوشت قرمز تاکید داشتند. در این میان گزینه کاهش مصرف هم گوشت قرمز و هم گوشت مرغ بوده است (برای افراد داخل روستا بیشتر بود). گزینه بدون تغییر هم در رتبه آخر بوده است. کاهش مصرف گوشت قرمز بین ۳۰ تا ۷۰ درصد و گوشت مرغ بین ۵ تا ۴۰ درصد بیان شده است.

پیشنهادات

- جلوگیری از قاچاق دام
- برقراری ثبات نسبی قیمت در بازار نهاده های دام و طیور
- افزایش بهره روی و کارایی در بخش دام و طیور با روشهای مختلف به منظور کاهش هزینه تولید (ضریب تبدیل دان ، خوراک جایگزین،اصلاح نژاد و افزایش چندقلوزایی و ...)
- افزایش قیمت و رسیدن قیمت دام به قیمت معقول
- تناسب بین افزایش قیمت خوراک و قیمت محصول
- تدوین برنامه و التزام به اجرا کردن آن (مدیریت برنامه)
- مبارزه با فساد و رانت (هنوز هم در فرآیند کارها دیده می شود مثلا اخذ وام بدون اینکه دام داشته باشد و ...)
- تمرکز بر ایجاد زنجیره های ارزش محصول

انتقادهای

- خلف وعده دولت برای تامین نهاده های ارزان قیمت به دامداران
- بالا رفتن بیش از حد قیمت نهاده ها
- قیمت دام در بازار متناسب با هزینه تولید نیست .
- بعد از آزادسازی بیشتر از مرغدار حمایت شده تا دامدار.
- نظارت ناکافی بر کیفیت نهاده های دامی
- اطلاع رسانی ناکافی به روستاها و مدیران روستایی در خصوص طرح های اجرایی و مشارکت آنان
- دیر هنگامی اجرای آزادسازی نرخ ارز در زمانی که هنوز مشکل زیادی در کشور نبود اقدامی نشد .

لازم به ذکر است مشکلات دامداران و مرغداران همانند پرداخت خسارت بیمه - خشکسالی و ضعف پوشش مرتعی - مشکلات دامداران با مرتع (ممیزی نشده و احاله مدیریت نشده- پروانه چرای دام و ..) و ... نیز وجود دارد .

پیامدهایی که اتفاق افتاده و یا در آینده بیشتر نمود پیدا می کند

افزایش شدید قیمت نهاده های دامی و به دلیل کشتش پذیر نبودن افزایش قیمت در بازار محصول، فروش دام و کاهش جمعیت دامی اتفاق افتاده و در این میان کاهش دام مولد خود اگر چاره اندیشی نشود در آینده نزدیک بحران زاست. برخی از تولیدکنندگان کوچک و متوسط مقیاس برای تامین تغذیه دام، دام خود را می فروشند تا امورات آنان بگذرد (پدیده فروش دارایی برای گذران کار).

نتایج طرح آمارگیری اندازه گیری تعداد و تولیدات دام سبک که از آذر ۱۳۹۷ به صورت فصلی توسط مرکز آمار ایران اجرا می شود نشان می دهد که در آذر ماه سال جاری تعداد ۶۲.۴ میلیون رأس دام سبک شامل ۴۶.۱ میلیون رأس «گوسفند و بره» و ۱۶.۳ میلیون رأس «بز و بزغاله» در دامداری های کشور موجود بود. مقایسه اطلاعات حاصل از اجرای طرح در پاییز سال جاری با زمان مشابه سال قبل نشان می دهد که تعداد «دام سبک» ۱.۵ درصد کاهش یافته است (مرکز آمار ایران)

تامین مالی برای خرید خوراک دام که برای دامداران بزرگ مشکل زا شده است (با توجه به سیاست انقباضی دولت) که خود امنیت غذایی را به خطر می اندازد.

تامین مالی برای تامین خوراک دام علاوه بر ضمانت های سخت برای روستاییان و دامداران و مرغداران کوچک و متوسط مقیاس وجود دارد، برخی از نهادهای تامین مالی از پرداخت وام به دلیل گران شدن خوراک دام و صرفه اقتصادی نداشتن فعالیت، پرهیز می کنند.

شکل گیری این گزاره که دامداری و مرغداری دیگر سود اقتصادی ندارد از زبان افراد متفاوت، انگیزه ورود به این صنعت (تولید کننده یا سرمایه گذار و ...) را کاهش و خروج را تقویت می کند. **شکل گیری این الگوی رفتاری و انتظاری** خود موجب چالش های دیگری خواهد شد: در خصوص افزایش بهره روی و ضریب نفوذ فناوری و دانش و امنیت غذایی و معیشتی فعلا اقتصادی زنجیره ارزش.

احتمال چرای بیش از حد در مراتع

تضعیف دستاوردهای برنامه های توسعه پایدار کشاورزی و روستایی : به عنوان نمونه بیش از یک دهه به منظور تنوع سبد در آمدی خانوار کشاورز و روستایی بر پرورش دام سبک و مرغ توجه داشته و از این طریق امرار معاش روستاییان و کشاورزان به خصوص بانوان روستایی و زنان سرپرست خانوار و کمیته امداد انجام می گرفت که در حال حاضر نگهداشت دستاوردهای گذشته و ترویج فعالیت دام و طیور کوچک مقیاس سخت و دشوار شده است .

نگاه یکسان و برابر اقدامات اجرایی بعد از سیاست آزادسازی نرخ ارز برای تمامی استانها و همه مناطق تولید از شرق و غرب و جنوب و شمال و مرکز صحیح نیست و ضرورت دارد بر اساس آمایش کشاورزی برای هر منطقه اقدام مناسب، طراحی و اجرایی گردد . ضریب تبدیل خوراک، نوع نژاد دام و طیور، اقلیم ، مدیریت فرد و ... در مناطق مختلف تولیدی متفاوت است . ضرورت دارد برنامه ریزی منطقه ای و محلی برای بخش کشاورزی پیاده سازی شود . همچنین برای دامداران و مرغداران کوچک، متوسط و بزرگ مقیاس ، اقدامات متناسب با هر گروه طراحی و اجرایی گردد . نیازهای این سه گروه در برخی موضوعات مشابه و برخی موضوعات متفاوت است. اگر نیازها هم مشابه هستند، اندازه متفاوتی دارد .

مبارزه با رانت و فساد و عدم رعایت دستورالعمل ها و قوانین با آزادسازی نرخ ارز از بین نمی رود. نیازمند توجه به علل ایجاد کننده آن است .

شفافیت اطلاعات و در دسترس قرار دادن اطلاعات برای متخصصان و کارشناسان برای نقد و تحلیل سیاست ضروری است .

در بخش صادرات برای حضور موثر در بازار جهانی و داشتن سهم ، بایستی صادرکننده در فضای مطمئن برنامه ریزی نماید. تغییر مکرر سیاستهای صادراتی بدون داشتن استراتژی مشخص و پایبند بودن به آن ، از دست دادن بازارهای فروش خارجی را به همراه خواهد داشت .

وقوع برخی از ناهنجاریهای اجتماعی (مثل اعتیاد و خشونت و ...) طلاق، ترک تحصیل کودکان، کودک همسری و مهاجرت به دلیل فروش دام و تعطیلی کسب و کار دیده می شود . (لازمست پیامدهای اجتماعی و زیست محیطی هم سنجش شود)

از گذشته درس بگیرم به آینده نگاه کنیم و نقشه راه داشته باشیم برای خیلی کوتاه مدت ، کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت.

سیاستهایی که برای مواجهه با پیامدهای منفی یک سیاستگذاری یا بحران اتخاذ می شود، حکم موقت دارد و بایستی در بازه زمانی پیش بینی شده اتمام یافته و سیاستهای مناسب برای افزایش بهره روی و شاخص نفوذ فناوری و دانش و پیاده سازی حکمروایی خوب و مولفه های آن به خصوص شفاف سازی ، قانون مداری، مبارزه با فساد ، کارایی ، اجماع پذیری و مشارکت برنامه ریزی گردد .

یارانه ، ابزار سیاست حمایتی "بد" نیست. درست ، به موقع در محل مناسب و به افراد درست با هدف افزایش بهره وری و نفوذ ضریب دانش و فناوری اختصاص داده شود .

سیاست آزاد سازی نرخ ارز و پیامدهای آن برای بخش کشاورزی و امنیت غذایی و سبد تغذیه ای مطلوب خانوار نیازمند ارزیابی و نقد است که این مهم با تشکیل کارگروهی از متخصصان و کارشناسان تحقیقاتی و اجرایی از رشته های مختلف اقتصاد، علوم اجتماعی ، روانشناسی ، مدیریت، حوزه های فنی تخصصی و ... قابلیت انجام دارد. توصیه می شود سیاست مشابه تجربه گذشته بدون آسیب شناسی گذشته و اجماع نظرات متخصصان عملیاتی نشود .

بخش کشاورزی و اقتصاد آن، جدای از ساختار اقتصادی ، اجتماعی و سیاسی کشور نیست برای اینکه به وظایف حاکمیتی خود عمل نماید نیازمند وجود ساختار اقتصادی رقابتی ، دور از فساد و رانت ، مشارکت پذیر با سرمایه اجتماعی بالاست . به عنوان نمونه نرخ ارز مقوله اقتصاد کلان است اما به شدت متغیرهای بخش را تحت تاثیر قرار می دهد. در کنار آن نیازمند ساختاری چابک ، پراگیزه و دارای سیاستهای حمایتی مناسب است .

تامین رفاه و قدرت خرید برای مردم وظیفه حاکمیت است نه فعالان بخش کشاورزی . ضرورت دارد فعالیتهای بخش ، در حیطه کسب و کار به آن توجه شود که سود اقتصادی معقول را به همراه داشته باشد. در کنار آن افزایش بهره وری ، افزایش ضریب نفوذ فناوری و دانش ، تهیه غذای سالم و حفاظت و صیانت از محیط زیست و منابع هم دیده شود .

باتشکر از حسن توجه
شما